

PREPORUKE

za uvođenje rodnog
budžetiranja u budžetske instrukcije
i Dokument okvirnog budžeta
u Republici Srpskoj

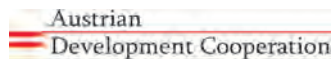
VLADA REPUBLIKE SRPSKE
Gender centar - Centar za jednakost
i ravnopravnost polova

**REPUBLIKA SRPSKA
VLADA**

GENDER CENTAR – CENTAR ZA JEDNAKOST I RAVNOPRAVNOST POLOVA

Preporuke za uvođenje rodnog budžetiranja u budžetske instrukcije i Dokument okvirnog budžeta u Republici Srpskoj

Štampanje ove publikacije je podržano kroz regionalni projekat "Promovisanje rodno odgovornih politika u Jugoistočnoj Evropi"(2011-2013) koji provodi UN-ova Agencija za ravnopravnost polova i osnaživanje žena (UN Women) a finansijski podržava Austrijska razvojna agencija (ADA). Stajališta iznesena u ovoj publikaciji izražavaju mišljenje autora/ki, te nužno ne predstavljaju stavove UN Women, ADA-e, Ujedinjenih nacija ili bilo koje druge njihove agencije.

Naziv:

Preporuke za uvođenje rodnog budžetiranja u budžetske instrukcije i Dokument okvirnog budžeta u Republici Srpskoj

Izdavač:

Gender centar – Centar za jednakost i ravnopravnost polova Republike Srpske

Za izdavača:

Mirjana Lukač, v.d. direktorica

Urednica:

Jelena Milinović

Publikaciju pripremile:

Anamaria Golemac Powell
Tatjana Đurić Kuzmanović

Mjesec i godina izdanja:

Oktobar 2013.

Dizajn korica:

Europrint, Banja Luka

Štampa:

Europrint, Banja Luka

Tiraž:

300 kom.

Sadržaj

1. Rezultati analize Instrukcija za budžetske korisnike br.1 (Budžetski kalendar i smjernice za pripremu tabela prioriteta korisnika), Instrukcija za budžetske korisnike br.2 (Početna budžetska ograničenja i smjernice za izradu budžetskih zahtjeva) i Smjernica i šablona za izradu dokumenta okvirnog budžeta (DOB) Republike Srpske.....	5
2. Analiza i preporuke za izmjenu Instrukcije za budžetske korisnike br.1 "Budžetski kalendar i uputstva za pripremu tabela pregleda prioriteta budžetskih korisnika"	9
3. Preporuke za smjernice i šablon za izradu Dokumenta okvirnog budžeta Republike Srpske (DOB RS) za naredni period.....	21
4. Preporuke za uključivanje ROB u Instrukcije za budžetske korisnike br.2 Budžetska ograničenja i smjernice za pripremu zahtjeva budžetskog korisnika (po ekonomskoj klasifikaciji i u programskom formatu).....	23

Rezultati analize Instrukcija za budžetske korisnike br.1 (*Budžetski kalendar i smjernice za pripremu tabela prioriteta korisnika*), Instrukcija za budžetske korisnike br.2 (*Početna budžetska ograničenja i smjernice za izradu budžetskih zahtjeva*) i Smjernica i šablona za izradu dokumenta okvirnog budžeta (DOB) Republike Srpske

Preporuke Ministarstvu finansija sa uputama i prijedlogom sadržaja Instrukcija za budžetske korisnike br. 1 i br.2 i DOB za sprovođenje i uključivanje principa ravnopravnosti polova

Uvodna razmatranja

Osnovni cilj reforme javnih finansija, koja se u Bosni i Hercegovini provodi od 2005. godine do danas, je uvođenje procesa planiranja i pripreme budžeta koji je orijentisan na duži vremenski period, baziran na prioritarnim politikama i koji vodi računa o uticaju javne potrošnje na ravnopravnost između polova.

S tim u vezi, svi nivoi vlasti u BiH od 2005. uvode proces srednjoročnog planiranja i pripremaju budžete bazirane na metodologiji programskog budžetiranja te postepeno pristupaju uvođenju elemenata rodne odgovornosti u proces upravljanja budžetom. Tako Ministarstvo finansija Republike Srpske, kao i ostala nadležna ministarstva finansija na drugim nivoima vlasti, već nekoliko godina zahtijevaju od budžetskih korisnika da svoje zahtjeve za sredstvima iz budžeta dostavljaju u propisanom formatu programskog budžeta, i to za naredni trogodišnji period.

Format programskog budžeta zahtijeva uspostavljanje jasne veze između budžeta i strateških i operativnih ciljeva, aktivnosti i ciljanih učinaka budžetskog korisnika. Stoga, uvođenje rodnog budžetiranja u procesu planiranja i u budžetske zahtjeve znači uključivanje finansijskih i nefinansijskih informacija o potencijalnom učinku na ravnopravnost polova u svaki budžetski program, u nastojanju da se na kraju ocijeni ovaj učinak programa u datom vremenu. Svi budžetski korisnici istovremeno imaju obaveze koje proizilaze iz Zakona o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini, a koje između ostalog uključuju obavezu osiguranja i promovisanja ravnopravne zastupljenosti polova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju, te osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja svih statističkih podataka razvrstanih prema polu¹.

Kako bi se osiguralo ispunjenje osnovnog cilja reforme javnih finansija, u postojeće procese se dodatno trebaju uvrstiti i principi rodno odgovornog budžetiranja (ROB). Uzimajući u obzir da je cilj ROB da osigura da programi Vlade Republike Srpske ostvaruju potrebe i žena i muškaraca, te da se vrši procjena uticaja novih programa i raspodjele budžetskih sredstava na žene i muškarce, uvođenje ROB se nadovezuje na reforme budžetskog procesa koje su već uvedene u BiH, uključujući i programsko budžetiranje. ROB predstavlja primjenu gender mainstreaming-a u ove budžetske procese i označava rodnu analizu budžeta, integrisanje rodnog aspekta na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturisanje prihoda i rashoda kako bi se omogućilo promovisanje ravnopravnosti polova².

Svrha analize

Uvođenje principa ravnopravnosti polova u zakonski, institucionalni i politički okvir u Bosni i Hercegovini (BiH) zasniva se na obavezama koje proističu iz međunarodnih dokumenata i članstva u međunarodnim udruženjima i organima; i na principima zaštite osnovnih ljudskih prava navedenih u Ustavu BiH. Nadalje, postojeći i novi Gender akcioni plan BiH (GAP BiH), razvijeni su u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH, sadrže obaveze i preporuke iz relevantnih međunarodnih i domaćih dokumenata prema kojima je BiH obavezna da preduzima mjere i podnosi izvještaje.

Vlada Republike Srpske prepoznala je nužnost i pokazala spremnost da se u oblasti upravljanja javnim finansijama i budžetom uvedu promjene koje će osigurati da relevantni procesi i reforme budu usaglašeni sa ciljevima politike ravnopravnosti među polovima. Budući da Vlada Republike Srpske podržava napore u koordinaciji aktivnosti na uvođenju rodno odgovornog budžetiranja (ROB) u budžetski proces, jer isti prepoznaju potrebe i afirmišu projekte i programe koji istodobno realizuju ekonomske, političke i društvene ciljeve: povećanje ekonomske učinkovitosti, ubrzanje razvitka društva u cjelini, uz smanjenje rodni nejednakosti, analiza se odnosi na procese planiranja i izrade budžeta sa naglaskom na uključivanje ROB u Instrukcije za budžetske korisnike br.1 "Budžetski kalendar i smjernice za popunjavanje tabela pregleda i prioriteta budžetskih korisnika" i Instrukcije za budžetske korisnike br.2 "Početna budžetska ograničenja i smjernice za izradu budžetskih zahtjeva".

Analiza razmatra potrebne izmjene budžetskih instrukcija 1. i 2. i DOB kako bi se osiguralo da se uticaj dodjele sredstava na žene i muškarce razmatra pri osmišljavanju i sprovođenju programa i aktivnosti budžetskih korisnika. Iako se izmjene odnose na cjelokupan šablon budžetskih instrukcija 1. i 2. i DOB,

¹ Zakon o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini, prečišćeni tekst, Službeni glasnik BiH, br. 32/10, čl. 20. i čl.22.

² Neformalna stručna grupa za rodno odgovorno budžetiranje, CDEG VE

primjena ROB se u inicijalnoj fazi očekuje u prioritetnim ministarstvima koja su u saradnji sa Gender centrom Republike Srpske identifikovali potrebu za uvođenjem rodno odgovornih budžeta.

Preporuke analize se odnose prije svega na nadopunu narativnog dijela, koji budžetski korisnici dostavljaju Ministarstvu finansija Republike Srpske, u toku su aktivnosti na uključivanju ROB u softversko rješenje Informatcionog sistema za upravljanje budžetom (BMIS) kako bi primjena ROB bila sveobuhvatna³.

³ Osnovne preporuke zasnovane su na analizi budžetskih instrukcija 1. i 2 i nacrtu DOB (rezultata SPEM 3 programa) kao i na rezultatima gender analiza Gender centra Republike Srpske u periodu 2007-2012.

Analiza i preporuke za izmjenu Instrukcije za budžetske korisnike br.1 "Budžetski kalendar i uputstva za pripremu tabela pregleda prioriteta budžetskih korisnika"

U svrhu izmjene Instrukcija za budžetske korisnike br. 1. u skladu sa zakonom o budžetskom sistemu Republike Srpske te u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova u BiH, a na osnovu rezultata projekata Jačanja upravljanja javnim finansijama (Strengthening Public Expenditure Management - SPEM) finansiranim od strane Odjela za međunarodnu saradnju Vlade Velike Britanije, kao i analizama Gender centra – Centra za jednakost i ravnopravnost polova Republike Srpske u okviru primjene ROB u sektoru ruralnog razvoja i poljoprivrede, predlažu se slijedeće dopune u budžetskim instrukcijama za naredni period:

Pregled

1. U tekstu Instrukcija br. 1, na strani 1, u podnaslovu Pregled, u drugoj rečenici prvog paragrafa, uz napomenu o razvoju kvalitetnijeg strateškog osnova za srednjoročno planiranje budžeta i godišnji budžet i povezivanje raspodjele resursa sa prioriternim politikama, uključiti i Gender akcioni plan BiH (GAP BiH).
2. U prvoj rečenici u paragrafu 4. na strani 1, u tekstu koji se odnosi na Prilog 1. o primjerku budžetskog kalendara koji sadrži potrebne izvještaje, odgovornosti i rokove, u kontekstu svakog od programa budžetskih korisnika, gdje je to opravdano, uključiti dimenzije rodne ravnopravnosti. Svi budžetski korisnici mogu tražiti pomoć od Gender centra Republike Srpske pri izradi ovih izvještaja.

Tabela pregleda prioriteta budžetskih korisnika

3. U dijelu koji se odnosi na tabele pregleda prioriteta budžetskih korisnika dodati tekst u drugom paragrafu na stranici 2. tako da uključuje podvučeni tekst:

"Informacije koje su sadržane u ovim tabelama potrebne su Ministarstvu finansija kako bi pripremlilo sveobuhvatni srednjoročni plan budžeta Republike Srpske, podijelilo sredstva u skladu sa najvišim ekonomskim i socijalnim i prioritetima rodne ravnopravnosti

Republike Srpske uključujući mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti polova u određenim oblastima i dalo preporuke Vladi za određenje gornjih granica rashoda za svakog budžetskog korisnika. S obzirom na to da zahtjevi budžetskih korisnika uglavnom nadmašuju raspoloživa sredstva, veoma je bitno da se svi korisnici pridržavaju uputstva iz ovih Instrukcija ukoliko žele da njihovi zahtjevi budu razmatrani od strane Vlade Republike Srpske. Takođe je važno da zahtjevi budu detaljno obrazloženi i sa osvrtom na učinak koji imaju na krajnjeg korisnika imajući u vidu i ravnopravnost polova, kako bi Vlada Republike Srpske imala dovoljno informacija da donese odluku o raspodjeli ograničenih sredstava između korisnika."

4. U paragrafu 1, na strani 3, izmijeniti tekst tako da uključuje i podvučeni tekst:

Prikazivanje rezultata uz mjerenje i praćenje pažljivo odabranih ključnih pokazatelja učinka može ukazati Vladi, Narodnoj skupštini Republike Srpske i javnosti kao pokazatelj dobrog učinka, te koristiti u svrhu opravdanja kako postojećih tako i novih prijedloga raspodjele budžetskih sredstava u svrhu postizanja održivog razvoja kao i otklanjanja neravnopravnosti polova.

Analiza i preporuke za izmjenu priloga Instrukcija br. 1

Prilog 1: Kalendar za pripremu dokumenata okvirnog budžeta za naredni period

U skladu sa navedenim preporukama za Budžetske instrukcije br.1, a pozivajući se na zakonske okvire koji regulišu ravnopravnost polova kao i dodatne uredbe koje promovišu uključivanje principa ROB, Prilog 1, Instrukciji 1, na stranici 5, koji predstavlja Kalendar za pripremu dokumenta okvirnog budžeta za naredni period se mora izmijeniti kako bi se osigurala primjena ovih principa, najprije za prioritarna ministarstva koja će primjenjivati ROB u Republici Srpskoj, a u dugoročnom periodu i za ostala ministarstva na nivou Republike Srpske.

1. Da bi se ispunila obaveza uključivanja ROB u kroz Instrukcije br. 1, a u skladu sa preporukama analize da se u uvođenje procesa planiranja i pripreme budžeta koji je orijentisan na duži vremenski period i baziran na prioritarnim politikama, vodi računa i o uticaju javne potrošnje na ravnopravnost između polova, Ministarstvo finansija Republike Srpske treba osigurati da se u Prilogu 1, na strani 6, u koraku 8, u proces dostavljanja nacrt budžeta Vladi Republike Srpske (uključujući konačna budžetska ograničenja) uključi i dostavljanje analize sa aspekta rodne ravnopravnosti u formi dodatnog aneksa. Ista analiza se može koristiti za prilog DOB-u, i kao prilog kada se nacrt budžeta dostavlja Vladi Republike Srpske (uključujući konačna budžetska ograničenja) i kad se prijedlog budžeta i prateća dokumentacija dostavlja Narodnoj skupštini Republike Srpske.

2. U koraku 9, na strani 6. istog kalendara, treba uključiti napomenu da prateća dokumentacija mora sadržavati informaciju o mjerama učinka programa Vlade Republike Srpske i njihovom uticaju na ravnopravnost polova.

3. U koraku 10. Kalendara za pripremu dokumenta okvirnog budžeta treba navesti potrebu da se uključi Odbor za jednake mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske u praćenje primjene rodno odgovornog budžetiranja u Budžetu. U tom slučaju, Ministarstvo finansija Republike Srpske treba biti spremno za obrazlaganje Budžeta pred komisijama sa posebnim osvrtom na njegov učinak na ravnopravnost polova kroz rodnu analizu istog i prikaz relevantnih indikatora predstaviti komisijama znanjem o rodnim analizama i relevantnim indikatorima. U početku ovog procesa, Ministarstvo finansija može dobiti stručnu pomoć od Gender centra Republike Srpske.

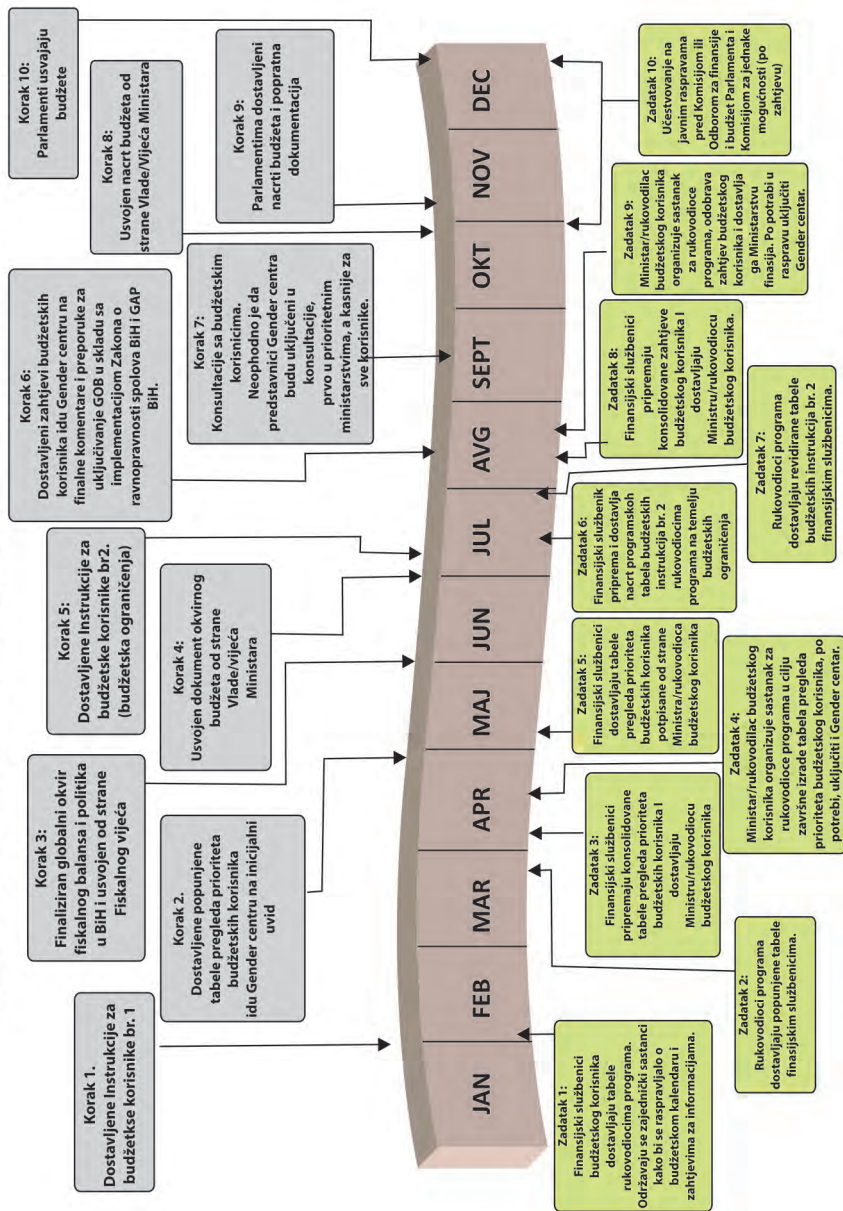
Prilog 1: KALENDAR ZA PRIPREMU DOKUMENTA OKVIRNOG BUDŽETA ZA NAREDNI PERIOD

Ključni zadaci	Izlazni rezultati	Nosilac odgovornosti	Rok
Korak 1: Instrukcije za budžetske korisnike br. 1: Dostava Tabela pregleda srednjoročnih prioriteta korisnika i budžetskog kalendara	Dostavljanje Instrukcija za budžetske korisnike br. 1: Dokument okvirnog budžeta i godišnji budžetski kalendar	Ministar finansija RS	31. januar
Korak 2: Tabela pregleda prioriteta budžetskih korisnika	Popunjavanje i dostavljanje Tabela pregleda prioriteta budžetskih korisnika	Budžetski korisnici	30. april
Korak 3: Dokument globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika	Odobrenje Dokumenta globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika od strane Fiskalnog savjeta	Fiskalni savjet BiH	31. maj
Korak 4: Dokument okvirnog budžeta (preliminarni nacrt budžeta)	Priprema Dokumenta okvirnog budžeta (preliminarni nacrt budžeta)	Ministarstvo finansija	1. maj - 15. juni
	Dostavljanje Dokumenta okvirnog budžeta Vladi RS	Ministarstvo finansija	15. juni
	Usvajanje Dokumenta okvirnog budžeta	Vlada RS	30. juni
Korak 5: Instrukcije za budžetske korisnike br. 2: Početna budžetska ograničenja i smjernice za izradu zahtjeva budžetskih korisnika u programskom formatu.	Obavještanje Narodne skupštine RS o usvajanju DOB-a i objavljivanje Dokumenta okvirnog budžeta na web stranici Ministarstva finansija/Vlade RS	Ministarstvo finansija	15. - 30. juli
	Dostavljanje Instrukcija za budžetske korisnike br. 2: - Početna budžetska ograničenja i zahtjevi budžetskih korisnika	Ministar finansija RS	1. juli
Korak 6: Zahtjevi budžetskih korisnika	Zahtjevi budžetskih korisnika pripremljeni od strane budžetskih korisnika i dostavljeni MFT-u	Budžetski korisnici	1. septembar
Korak 7: Rasprave sa budžetskim korisnicima	Rasprave između Ministarstva finansija i trezora i resornih ministarstava/budžetskih korisnika u vezi zahtjeva budžetskih korisnika i prioriteta budžetske potrošnje	Ministarstvo finansija, budžetski korisnici	1 - 25. septembar
	DEP dostavlja ažurirane informacije o makroekonomskoj projekciji	DEP	5. septembar
	UIO (OMA) dostavlja ažurirane informacije o projekcijama prihoda od indirektnih poreza	UIO (OMA)	10. septembar
	Fiskalni savjet ažurira Dokument globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika (po potrebi)	Fiskalni savjet	10. septembar
	MF vrši pregled i, ukoliko je potrebno, revidira projekcije prihoda	Ministarstvo finansija	15. septembar
Korak 8: Usvajanje nacrta budžeta	Dostavljanje nacrta budžeta Vladi RS (uključujući konačna budžetska ograničenja)	Ministarstvo finansija	15. oktobar
	Usvajanje nacrta budžeta od strane Vlade RS	Vlada RS	31. oktobar
	Dostavljanje usvojenog nacrta budžeta Narodnoj skupštini RS	Vlada RS (samo na državnom nivou)	5. novembar
	Vlada RS usvaja prijedlog budžeta	Vlada RS	1. decembar
Korak 9: Dostavljanje prijedloga budžeta i prateće dokumentacije Parlamentu	Dostavljanje prijedloga budžeta i prateće dokumentacije Narodna skupština RS	Vlada RS	1. decembar
	Narodna skupština RS razmatra prijedlog budžeta i vodi raspravu o budžetu	Narodna skupština RS (i odbor za privredu i finansije)	1-15. decembar
Korak 10: Usvajanje budžeta od strane Parlamenta	Narodna skupština RS usvaja konačni budžet	Narodna skupština RS	15. decembar

Prilog 2: Proces srednjoročnog planiranja i izrade budžeta u BiH (pristup u 10 koraka)- Interni budžetski proces za budžetske korisnike

U skladu sa dokumentom Budžetskog kalendara i uputstva za pripremu tabela pregleda uputama i prijedlogom sadržaja Instrukcije budžetskim korisnicima za izradu internih procedura budžetskih korisnika, u Prilogu 2: Proces srednjoročnog planiranja i izrade budžeta u BiH (pristup u 10 koraka)- Interni budžetski proces za budžetske korisnike, na strani 7. u dijelu koji se odnosi na zadatke budžetskih korisnika morao bi se uvrstiti i element rodnog budžetiranja koje bi trebalo urediti predloženim internim aktom koji uređuje i sam tok procesa pripreme budžeta unutar institucija i definiše obaveze i odgovornosti svim relevantnim stranama u tom procesu te otvara mogućnost za povećanje rodne odgovornosti budžeta u insitucijama. To se posebno odnosi na korake 2, 6. i 7. u procese pripreme budžeta gdje treba uključiti i Gendar centar Republike Srpske u svrhu davanja dodatnih komentara i preporuka relevantnim budžetskim korisnicima za uključivanje ROB u proces srednjoročnog planiranja i izrade budžeta (Tabela sa izmijenjenim koracima na str. 13).

Proces srednjeročnog planiranja i izrade budžeta u Republike Srpske (pristup u 10 koraka) -
 INTERNI BUDŽETSKI PROCES ZA BUDŽETSKE KORISNIKE

Prilog 3: Tabele pregleda prioriteta budžetskih korisnika

Preporuke za Tabelu 0. Programska struktura budžeta:

1. U prilogu 3, na strani 9. u tabeli 0, u dijelu tabele koji se odnosi na operativne ciljeve, budžetski korisnici moraju odlučiti da li ima potrebe za razvoj specifičnih operativnih ciljeva za postizanje ravnopravnosti polova u datom programu, a na osnovu provedenih analiza i u skladu sa obavezama u Zakonu o ravnopravnosti polova u BiH (član 8. i član 24)⁴.
2. Na osnovu operativnih ciljeva, u istoj tabeli, u narednoj rubrici pod osnovnim aktivnostima razviti aktivnosti u skladu sa gore navedenim zakonskim okvirima.
3. U dijelu tabele 0, koji se odnosi na pokazatelje učinka, u skladu sa ranije razvijenim operativnim ciljevima i navedenim aktivnostima, budžetski korisnici moraju razvijati pokazatelje izlaznog i krajnjeg rezultata u skladu sa obavezama iz Zakona o ravnopravnosti polova BiH (član 22. i član 24) i GAP BiH za naredni period. U inicijalnoj fazi u prioriternim programima, a kasnije u svim ministarstvima, budžetski korisnici treba da izraze pokazatelje izlaznog rezultata razdvojene po polu korisnika i kod krajnjeg rezultata uticaj potrošnje na ravnopravnost polova.

Tabela 0: Struktura programskog budžeta

Ova tabela prikazuje programsku strukturu budžeta za budžetsku instituciju i sadrži strateški cilj institucije, sve programe (i operativni cilj za svaki program) i pokazatelje učinka (izlazni rezultat, krajnji rezultat i efikasnost). Ova struktura predstavlja osnovu za izradu preostalih tabela.

⁴ Član 8. odnosi se na (1) Posebne mjere koje se uvode privremeno radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti polova i ne smatraju se diskriminacijom, uključujući norme, kriterije ili prakse koje je moguće objektivno opravdati legitimnim ciljem, a moraju biti proporcionalne, primjerene i nužne. (2) Nadležni državni, entitetski, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave propisuju posebne mjere zakonima i drugim propisima, drugim aktima, politikama, strategijama i planovima kojima se uređuju pojedina područja društvenog života. Član 24. Odnosi se na obaveze organa vlasti određuje obaveze vlasti u sprovođenju i preuzimanju odgovarajućih mjera radi provođenja odredbi propisanih ovim zakonom.

Budžetski korisnik	Navesti naziv budžetskog korisnika
Strateški cilj	Strateški ciljevi se odnose na cijelog budžetskog korisnika i predstavljaju prikaz rezultata koje budžetski korisnik nastoji da ostvari. Npr. kakav efekat na građane BiH očekuje budžetski korisnik od svih programa koje realizuje?
Osnovni zadaci	Koncizan pregled osnovnih zadataka budžetskog korisnika u cjelini.
Program	
Program (1, 2, 3 itd.)	Navesti naziv programa. Program je jednostavno grupisanje sličnih usluga ili aktivnosti budžetskog korisnika sa zajedničkim strateškim ili operativnim ciljem. Omogućava budžetskim korisnicima da definišu šta bi trebalo da urade u vezi sa ciljevima
Operativni cilj(evi)	Operativni ciljevi su mjerljivi prikazi onoga što budžetski korisnik nastoji da postigne sa sredstvima izdvojenim na određeni program. Navesti posebne operativne ciljeve i pokazatelje učinka i ciljne učinke za svaki program.
Osnovne aktivnosti	Uključuju sažetak osnovnih aktivnosti na ovom programu.
Pokazatelji učinka	
Pokazatelji izlaznog rezultata	Mjere količinu ili nivo proizvodnje ili pružanja datog proizvoda ili usluge u okviru specifičnog programa. Daje mjeru stvarno preduzetog posla ili proizvedenih usluga, npr. broj izvještaja; kilometri održavanog puta. Mjere treba da sadrže podatke razvrstane po polu, tamo gdje je to primjenljivo, da bi se mogla uraditi procjena gender uticaja.
Pokazatelji krajnjeg rezultata	Mjere uticaj rezultata programa. Mjere napredak ka ostvarenju operativnih i strateških ciljeva. Mjere treba da sadrže podatke razvrstane po spolu, tamo gdje je to primjenljivo, da bi se mogla uraditi procjena gender uticaja.
Pokazatelji efikasnosti	Kvantitativno određuje troškove po jedinici izlaznog rezultata (tj. ukupni izlazni rezultat podijeljen ukupnim troškovima). Daje korisne pokazatelje "vrijednosti za novac".

Preporuke za Tabelu 1. Osnovne procjene budžeta za postojeće programe i politike

Preporuke vezane za uvođenje rodnog aspekta u operativne ciljeve, aktivnosti, izlazne i krajnje rezultate u Tabeli 0. odnose se i na Tabelu 1. Priloga Instrukcija br.1.

1. Dodatne preporuke odnose se na Tabelu 1. Osnovne procjene budžeta za postojeće programe i politike, na strani 11. u rubrici označenoj 01x4-Pravno uporište, u programima u kojima je to relevantno, dodati GAP BiH, Zakon o ravnopravnosti polova BiH.
2. U dijelu Tabele 1, iza rubrike Pravno uporište, (01x4) dodati novu rubriku "Uticaj na ravnopravnost polova", gdje će budžetski korisnici obrazložiti: Kakav je uticaj imao ovaj prijedlog na rodnu ravnopravnost? Ako nije, koje su implikacije? Da li se ovim programom rješavaju određena pitanja u smislu propisanih obaveza iz Zakona o ravnopravnosti polova BiH (član 8. i član 24)?
3. U dijelu van tabele, za napomene budžetskog korisnika, Ministarstvo finansija Republike Srpske treba svim budžetskim korisnicima dati napomenu da istu rubriku koriste i za pojašnjenje mjera učinka sa aspekta ravnopravnosti polova, a naročito u situacijama kada budžetski korisnici imaju problem definisanja indikatora za pokazatelje izlaznog i krajnjeg rezultata po polu i u slučaju kada oni pokazuju očitu neravnopravnost među polovima.

TABELA 1.1 POSTOJEĆI PROGRAM br. 1

Institucija:

unijeti naziv budžetskog korisnika

OPŠTE INFORMACIJE O PROGRAMU						
Naziv programa:	(program za koji je skupština RS usvojila)	Definicija:				
Operativni ciljevi:	(navesti operativni ciljevi)	Operativni ili programski ciljevi:	su konkretni i mjerljivi iskaz onoga što korisnik namjerava postići sa sredstvima koja će utrošiti za određeni program. Operativni ciljevi treba da:			
Rukovodilac programa:	(ime i prezime rukovodilca)		• odražavaju prioritete Vlade RS i društva,			
Pravno uporište:	(navesti legislativu u sklopu ovog programa)		• su ostvarivi (imajući u vidu raspoloživa sredstva),			
Predložene aktivnosti:	(opisati aktivnosti obrazložiti ih)		• čine osnov za aktivnosti koje korisnik poduzima,			
			• predstavljaju temelj za definisanje mjera učinka (kako bi se kroz njih mogao pratiti razinu do koje je operativni cilj postignut).			
			Operativni ciljevi se odnose na izlazna (mjerljivi) rezultate i krajnje rezultate (efektni) operativnih aktivnosti korisnika, a ne na njegove interne upravne procese.			
OČEKIVANI UČINAK PROGRAMA						
	Mjere učinka	Ostvareno	Očekivani rezultati			
		2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Izlazni (izravni) rezultati						
= Proizvodi i usluge koji proizlaze iz sprovođenja programa.						
Krajnji rezultati						
= Efekat i uticaj proizvoda i pruženih usluga po ciljnu grupu (u odnosu na strateške i operativne ciljeve).						
Efikasnost						
= Trošak po jedinici izlaznog rezultata. Mjeri nivo do kojeg se usluge pružaju po minimalnom trošku						
PROCJENA TROŠKOVA PROGRAMA						
Konto	Izvršenje	Plan	Procjena		Projekcije	
			2010.	2011.		2012.
I. RASHODI FINANSIRANI IZ BUDŽETA	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	
411000 Rashodi za lična primanja					KM 0	
412000 Rashodi za robe i usluge					KM 0	
414000 Subvencije					KM 0	
415000.416000.481000 Grantovi, doznake, transferi					KM 0	
510000 Kapitalna ulaganja	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	
II. RASHODI FINANSIRANI IZ KREDITNIH SREDSTAVA	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	
411000 Rashodi za lična primanja					KM 0	
412000 Rashodi za robe i usluge					KM 0	
414000 Subvencije					KM 0	
415000.416000.481000 Grantovi, doznake, transferi					KM 0	
510000 Kapitalna ulaganja	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	
III. RASHODI FINANSIRANI IZ DONACIJA	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	
411000 Rashodi za lična primanja					KM 0	
412000 Rashodi za robe i usluge					KM 0	
414000 Subvencije					KM 0	
415000.416000.481000 Grantovi, doznake, transferi					KM 0	
510000 Kapitalna ulaganja	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	
Ukupni rashodi za program	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	KM 0	
Broj zaposlenih koji rade na programu	0	0	0	0	0	

Napomene budžetskog korisnika:

Preporuke za Tabelu 2.1: Prijedlog dodatne visoko-prioritetne potrošnje br.1

Sve preporuke date za Tabelu 0. i Tabelu 1. odnose se i na Tabelu 2. na strani 13, sa dodatnim opaskama u dijelu tabele „Opšte informacije o programu“ iza pravnog uporišta dodati novu liniju “Uticaj na ravnopravnost polova”, gdje će budžetski korisnici obrazložiti: Kakav će uticaj, ukoliko ga ima, imati ovaj prijedlog na rodnu ravnopravnost? Da li ovaj prijedlog ima jednak uticaj na različite polove? Ako nema, koje su implikacije? Da li se ovim prijedlogom rješavaju određena rodna pitanja? U obrazloženju se pozvati na obaveze iz Zakona o ravnopravnosti polova BiH (član 22.⁵ i član 24).

⁵ Član 22. Nalaže da svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim organima na svim nivoima, javnim službama i ustanovama, državnim i privatnim preduzećima i ostalim subjektima moraju biti prikazani po polu.

TABELA 2.1: PRIJEDLOG DODATNE VISOKO-PRIORITETNE POTROŠNJE br. 1

Institucija: (unijeti naziv budžetskog korisnika)

OPŠTE INFORMACIJE O PROGRAMU	
Naziv programa:	(navesti dodatne programe i aktivnosti ili proširenje postojećih programa za koje korisnik predlaže da se sprovedu u periodu od 2012. do 2014. godine)
Operativni ciljevi:	(navesti konkretne operativne ciljeve za ovaj program)
Rukovodilac programa:	(unijeti ime i prezime rukovodioca programa)
Pravno uporište:	(navesti legislativu ili drugi pravni temelj (npr. odluku Vlade RS) koji uređuju aktivnosti u sklopu ovog programa)
Predložene aktivnosti:	(opisati aktivnosti koje namjeravate dodati ovom programu i obrazložiti ih)
Utjecaj na ravnopravnost polova:	(Kakav će uticaj, ukoliko ga ima, imati ovaj prijedlog na rodnu ravnopravnost? Da li ovaj prijedlog ima jednak uticaj na različite polove? Ako nema, koje su implikacije?)

OČEKIVANI UČINAK PROGRAMA				
	Mjere učinka	Očekivani rezultati		
		2012.	2013.	2014.
Izlazni (izravni) rezultati = Proizvodi i usluge koji proizlaze iz sprovođenja programa.				
Krajnji rezultati = Efekat i uticaj proizvoda i pruženih usluga po ciljnu grupu (u odnosu na strateške i operativne ciljeve).				
Efikasnost = Trošak po jedinici izlaznog rezultata. Mjeri nivo do kojeg se usluge pružaju po minimalnom trošku				

PROCJENE PREDLOŽENIH DODATNIH TROŠKOVA UNUTAR PROGRAMA				
Konto		Procjena	Projekcije	
		2012.	2013.	2014.
I. RASHODI FINANSIRANI IZ BUDŽETA		KM 0	KM 0	KM 0
411000	Rashodi za lična primanja	KM 0	KM 0	KM 0
412000	Rashodi za robe i usluge	KM 0	KM 0	KM 0
414000	Subvencije	KM 0	KM 0	KM 0
415000, 416000,	Grantovi, doznake, transferi	KM 0	KM 0	KM 0
510000	Kapitalna ulaganja	KM 0	KM 0	KM 0
II. RASHODI FINANSIRANI IZ KREDITNIH SREDSTAVA		KM 0	KM 0	KM 0
411000	Rashodi za lična primanja	KM 0	KM 0	KM 0
412000	Rashodi za robe i usluge	KM 0	KM 0	KM 0
414000	Subvencije	KM 0	KM 0	KM 0
415000, 416000,	Grantovi, doznake, transferi	KM 0	KM 0	KM 0
510000	Kapitalna ulaganja	KM 0	KM 0	KM 0
III. RASHODI FINANSIRANI IZ DONACIJA		KM 0	KM 0	KM 0
411000	Rashodi za lična primanja	KM 0	KM 0	KM 0
412000	Rashodi za robe i usluge	KM 0	KM 0	KM 0
414000	Subvencije	KM 0	KM 0	KM 0
415000, 416000,	Grantovi, doznake, transferi	KM 0	KM 0	KM 0
510000	Kapitalna ulaganja	KM 0	KM 0	KM 0
Ukupni dodatni troškovi za program		KM 0	KM 0	KM 0
Broj dodatnih zaposlenih na programu		0	0	0

Napomene budžetskog korisnika:

Preporuke za Tabelu 3.1 Predložene opcije uštede

U postojećoj tabeli 3.1. na strani 14, u prilogu Instrukcijama br.1, u rubrici Očekivani uticaj uštede (01x5), tražiti od budžetskih korisnika da pri obrazloženju uštede na krajnje korisnike obrazlože i uticaj na ravnopravnost polova, odnosno da li predložene uštede dodatno pojačavaju neravnopravnost polova.

TABELA 3.1: PREDLOŽENA OPCIIJA UŠTEDE br. 1

Institucija:	(unijeti naziv budžetskog korisnika)			
OPŠTE INFORMACIJE O PROGRAMU UNUTAR KOJEG JE PREDVIĐENA UŠTEDA				
Naziv programa:	(unijeti naziv programa unutar kojeg budžetski korisnik namjerava napraviti uštede (npr. kroz povećanje efikasnosti unutar procesa i procedura) u periodu od 2012. do 2014. godine)			
Operativni ciljevi:	(unijeti operativne ciljeve programa)			
Rukovodilac programa:	(unijeti ime i prezima rukovodioca programa)			
Opis opcije uštede:	(opišite način na koji bi se došlo do uštede. Koje bi se funkcije i aktivnosti eliminisale? Šta je osnov uštede (npr. nizak prioritet, konstantno loši rezultati, bolja efikasnost itd.)?)			
Očekivani uticaj uštede:	(koji će uticaj imati ušteda po krajnje korisnike usluga ovog programa?)			
PROCJENA PREDLOŽENE UŠTEDE UNUTAR PROGRAMA				
Konte		Procjena		
		2012	2013	2014
I. RASHODI FINANSIRANI IZ BUDŽETA		KM 0	KM 0	KM 0
411000	Rashodi za lična primanja	KM 0	KM 0	KM 0
412000	Rashodi za robe i usluge	KM 0	KM 0	KM 0
414000	Subvencije	KM 0	KM 0	KM 0
415000, 416000, 481000	Grantovi, doznake, transferi	KM 0	KM 0	KM 0
510000	Kapitalna ulaganja	KM 0	KM 0	KM 0
II. RASHODI FINANSIRANI IZ KREDITNIH SREDSTAVA		KM 0	KM 0	KM 0
411000	Rashodi za lična primanja	KM 0	KM 0	KM 0
412000	Rashodi za robe i usluge	KM 0	KM 0	KM 0
414000	Subvencije	KM 0	KM 0	KM 0
415000, 416000, 481000	Grantovi, doznake, transferi	KM 0	KM 0	KM 0
510000	Kapitalna ulaganja	KM 0	KM 0	KM 0
III. RASHODI FINANSIRANI IZ DONACIJA		KM 0	KM 0	KM 0
411000	Rashodi za lična primanja	KM 0	KM 0	KM 0
412000	Rashodi za robe i usluge	KM 0	KM 0	KM 0
414000	Subvencije	KM 0	KM 0	KM 0
415000, 416000, 481000	Grantovi, doznake, transferi	KM 0	KM 0	KM 0
510000	Kapitalna ulaganja	KM 0	KM 0	KM 0
Ukupna predložena ušteda		KM 0	KM 0	KM 0
Broj zaposlenih koji bi se uštedili		0	0	0

Napomene budžetskog korisnika:

Preporuke za smjernice i šablon za izradu Dokumenta okvirnog budžeta Republike Srpske (DOB RS) za naredni period

Kao i analiza Instrukcija 1, i analiza Smjernica i šablona za izradu DOB Republike Srpske razmatra potrebne izmjene DOB kako bi se osiguralo da se uticaj dodjele sredstava na žene i muškarce uzme u obzir pri osmišljavanju i sprovođenju programa i aktivnosti budžetskih korisnika. Osnovne preporuke zasnovane su na analizi Instrukcija 1. i 2 i nacrtu DOB izrađenim u okviru programa SPEM 3⁶, kao i na rezultatima prijašnjih analiza Gender centra Republike Srpske.

Uvod u smjernice i šablon dokumenta

Poglavlje 4: Upravljanje javnom potrošnjom

1. U Uvodu u smjernice i šablon dokumenta, u Poglavlje 4 - Upravljanje javnom potrošnjom, na strani 2, na kraju drugog paragrafa dodati podvučeni tekst: „U ovom Poglavlju se posebno razmatra politika plata i naknada na nivou Republike Srpske (uključujući i broj zaposlenih), materijalnih troškova, kapitalne potrošnje i grantova. Posebno je potrebno istaći ključne trendove i dati preporuke za aktivnosti koje će doprinijeti održivoj, efikasnoj i efektivnoj potrošnji budžetskih sredstava, što uključuje razvoj inicijative za rodno odgovorno budžetiranje.“

Prilozi

2. U dijelu koji se odnosi na priloge DOB, na strani 2, u listu priloga DOB koji daju dodatne detaljne informacije, u dijelu teksta Tabela pregleda prioriteta za svakog budžetskog korisnika - konsolidovani rezime postojećih programa, novih prijedloga visokoprioritetne potrošnje i opcija uštede (prijedlog 4), dodati i stavku o vidljivosti rodno odgovornog budžetiranja u programima.

6 Projekat jačanja upravljanja javnim finansijama (Strengthening Public Expenditure Management - SPEM) finansiran od strane Odjela za međunarodnu saradnju Vlade Velike Britanije

Dokument okvirnog budžeta za naredni period

Poglavlje 4: Upravljanje javnom potrošnjom

U Dokumentu okvirnog budžeta za naredni period, na strani 15, u Poglavlju 4: Upravljanje javnom potrošnjom, u Tabelu 4.1. Broj zaposlenih u institucijama Republike Srpske u odnosu na predviđeni broj po pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i Tabelu 4.2. Plate, naknade i broj zaposlenih u institucijama Republike Srpske, uključiti statistiku razvrstanu po polu u skladu sa obavezama iz Zakona o ravnopravnosti polova u BiH (član 22).

Tabela 4.1: Broj zaposlenih u institucijama Republike Srpske u odnosu na predviđeni broj po Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji korisnika

Red. Br.	Naziv institucije	Broj zaposlenih po Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji	Broj zaposlenih (sa 31.12.2009.	Broj zaposlenih (sa 31.12..2010.	Planirani broj zaposlenih (sa 31.12.2011.	Projicirani broj zaposlenih		
						2012.	2013.	2014.
1	<i>(Unijeti naziv institucije)</i>							
2								
3								
4								
5								
6								
7								
...								
...								
...								
...								
UKUPNO								

Tabela 4.2: Plate, naknade i broj zaposlenih u institucijama RS

	Izvršenje	Izvršenje	Procjena	Projekcije		
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
<i>Ukupna izdvajanja za plate</i>						
<i>Ukupnan broj zaposlenih u institucijama RS</i>						
<i>Prosječna (bruto) plata</i>						
<i>Prosječna (neto) plata</i>						

Šablon priloga dokumenta okvirnog budžeta

Pored postojećih šest priloga, stranice 26-35, predlaže se dodatak sedmog priloga koji će sadržavati pojedinačne izvještaje o vidljivosti rodno odgovornog budžetiranja u programima, iza priloga Tabele 5: Konsolidovani rezime postojećih programa, novih prijedloga visokoprioritetne potrošnje i opcija uštede (Prilog 5), kao Prilog 6 na stranici 34.

Preporuke za uključivanje ROB u Instrukcije za budžetske korisnike br.2 Budžetska ograničenja i smjernice za pripremu zahtjeva budžetskog korisnika (po ekonomskoj klasifikaciji i u programskom formatu)

Uvodna razmatranja

U analizi i davanju preporuka za Budžetske instrukcije br.2. koristili su se nacrt dokumenta Budžetskih instrukcija br.2. projektnog tima SPEM-a kao i SPEM-ov Priručnik za izradu Dokumenta okvirnog budžeta i godišnjeg budžeta: Srednjoročno planiranje i izrada budžeta u Republici Srpskoj.

Tokom usvajanja DOB, Vlada Republike Srpske usvaja i početne gornje granice rashoda za svakog budžetskog korisnika. Ministarstvo finansija treba da obavijesti svakog budžetskog korisnika o gornjoj granici rashoda, te pruži uputstva za pripremu zahtjeva budžetskih korisnika, što se čini putem Instrukcija br. 2. Instrukcije br. 2 sadrže smjernice i obrasce za ispunjavanje zahtjeva budžetskih korisnika. Zahtjevi budžetskih korisnika su sredstvo putem kojeg budžetski korisnici prezentiraju svoj zahtjev za budžetska sredstva za narednu godinu kao i preliminarne procjene budžeta za dvije sljedeće godine, a sve u kontekstu srednjoročne fiskalne strategije i u skladu sa gornjim granicama rashoda koje odobri Vlada Republike Srpske.

Instrukcije br. 2 sadrže informacije vezane za sve nove prijedloge visokoprioritetne potrošnje i opcije ušteda koje je odobrila Vlada Republike Srpske. Gornje granice rashoda su određene na osnovu ukupnog nivoa sredstava koji je na raspolaganju Vladi Republike Srpske i odražavaju analize dostavljenih Tabela pregleda prioriteta budžetskih korisnika (na osnovu informacija iz Instrukcija br. 1) od strane Ministarstva finansija i razmatranja istih od strane Vlade Republike Srpske.

Od budžetskih korisnika se traži da popune sljedeće tabele za narednu budžetsku godinu:

- Tabela 1: Zahtjev budžetskog korisnika za finansiranje tekuće potrošnje
- Tabela 2: Zahtjev budžetskog korisnika za finansiranje kapitalne potrošnje
- Tabela 3: Predloženi izvori finansiranja
- Tabela 4: Pregled budžetskog zahtjeva
- Tabela 5: Zahtjev budžetskog korisnika za finansiranje grantova-transfera
- Tabela 6: Plan budžetskih sredstava zahtijevanih za implementaciju projekata Svjetske banke i drugih finansijskih institucija
- Tabela 7: Broj i klasifikacija zaposlenih (podaci razvrstani po polu)
- Tabela 8: Programi budžetskih korisnika
- Tabela 9: Bilans tabela budžetskog korisnika

Kako bi Instrukcije br. 2. bile u skladu sa potrebama uključivanja rodno odgovornih budžeta u oblasti upravljanja javnim finansijama i budžetom, predlažu se sljedeće izmjene u instrukcijama koje će osigurati da relevantni procesi i reforme budu usaglašeni sa ciljevima politike ravnopravnosti među polovima:

Instrukcije za pripremu budžetskih zahtjeva za naredni period

U samom tekstu **Instrukcije br. 2 Budžetska ograničenja i smjernice za pripremu zahtjeva budžetskog korisnika (po ekonomskoj klasifikaciji i u programskom formatu)** ne postoji potreba za dodatnu izmjenu postojećeg teksta, jer je u isti već uključen aspekt ROB.

Rezultati analize ukazuju na potrebu ulaganja dodatnog napora od strane budžetskih korisnika na ispunjavanju zahtjeva instrukcija za tabele 1-9, a naročito za Tabelu 8 - Programi budžetskih korisnika, u skladu sa zahtjevima ROB (uz prilaganje dodatne rodne analize, statistike razvrstane po polu i rodno osjetljivih mjera učinka).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

336.14:305(035)

ГОЛЕМАЦ Пауел, Анамарија

Preporuke za uvođenje rodnog budžetiranja u budžetske
instrukcije i Dokument okvirnog budžeta u Republici Srpskoj /
[publikaciju pripremile Anamaria Golemac Powell, Tatjana Đurić
Kuzmanović ; urednica Jelena Milinović]. - Banja Luka : Gender
centar - Centar za jednakost i ravnopravnost polova Vlade
Republike Srpske, 2013 (Banja Luka : Europrint). - 28 str. : graf.
prikazi, tabele ; 24 cm

Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-99955-82-21-0

1. Ђурић Кузмановић, Татјана [аутор]

COBISS.RS-ID 4088344

Austrian
Development Cooperation